

Ambities voor de Spoorzone

***Ontwerp vastgesteld door het college van
Burgemeester en Wethouders van Tilburg op 18 november 2008***

Ambities voor de Spoorzone

Tilburg staat aan de vooravond van de ontwikkeling van de Spoorzone. Eind 2010 komen de gronden en de gebouwen van de NS werkplaats vrij en binnenkort start de selectie van de (mederiscodragende) ontwikkelaar. De ontwikkeling van dit omvangrijke en bijzondere binnenstadsgebied vraagt om een zorgvuldige aanpak, uitgestippeld over een lange termijn. Enerzijds is daarbij realiteitszin nodig, zeker gezien de huidige economische situatie. Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat er sprake is van een cyclisch economisch proces waardoor over enkele jaren optimaal geprofiteerd kan worden van een economische opleving. Anderzijds is er de uitdaging om het centrum op een uitgekende wijze uit te breiden met een verrassend gebied, dat ruimte biedt aan de noodzakelijke groei van de stad en tevens een nieuwe dimensie toevoegt aan die stad. Een gebied dat de kernwaarden van Tilburg - daadkracht, vernieuwing en experimenteel - opnieuw zal etaleren.

In dit ambitiedocument wordt beschreven hoe de gemeente Tilburg aankijkt tegen de uitdaging om dit bijzondere stadsgebied te ontwikkelen: over nut en noodzaak van ontwikkeling van de Spoorzone; over de kansen die er liggen voor versterking van het centrum en de stad; over de gewenste functies van het gebied en uiteraard over de sfeer, de uitstraling en de inrichting van de nieuwe Spoorzone.

1. Spoorzone: concrete beschrijving

De Spoorzone (55 hectare) is een groot binnenstedelijk gebied dat als een langgerekt gebied door het centrum loopt van Ringbaan West naar de Heuvel.

De Spoorzone is geenszins uniform ingericht, maar kent deelgebieden.

- De NS werkplaats en de omgeving van het Station Tilburg, inclusief de werkhallen en de aansluiting naar zowel de binnenstad als de woonwijk Theresia. Een gebied dat nu nog in gebruik is bij NedTrain en vanaf eind 2010 met respect voor de oude waarden hergebruikt gaat worden.
- De westelijke flank. Het Hollandterrein en het Haestrechtkwartier zijn daarin inmiddels herontwikkeld. Het gebied wordt in de toekomst verder versterkt door herontwikkeling van: De Hart van Brabantlaan, Vormenfabriek, Lochtstraat Zuid en Noord en het terrein van voormalige drukkerij Zwijssen.
- Het Van Gend & Loosterrein aan de kant van de Ringbaan West. Een gebied dat zich leent voor een grootschalige invulling

2. Noodzakelijke en kansrijke transformatie

De ontwikkeling van de Spoorzone is een logische vervolgstap in de groei en ontwikkeling van de stad. Tilburg groeit door naar een grote, zelfbewuste stad met uitgebreide stedelijke bebouwing (woningen en bedrijven) tot aan de gemeentegrenzen, afgewisseld met omvangrijke stukken waardevol groen en kwalitatief hoogwaardig landschap. Die balans is essentieel om op lange termijn de leefbaarheid te waarborgen. Om tevens aan de behoeften van inwoners en bedrijfsleven te kunnen voldoen, is ontwikkeling van de omvangrijke Spoorzone noodzakelijk.

Maar het gaat ook om het aanzien van de stad: de Spoorzone heeft een kwalitatieve transformatie die passend is op deze centrale plek. De ontwikkeling van de Spoorzone stelt Tilburg in staat om kansen te benutten op een wijze die past bij het DNA van de stad. Als er één kracht is die de stad eigen is, dan is het op een effectieve manier zaken met elkaar verbinden waar Tilburg goed in is. Herontwikkeling van de Spoorzone stelt Tilburg in staat om op een eigen wijze kennis, cultuur, vermaak en het nieuwe wonen en werken aan elkaar te knopen. Die functies zullen elkaar op deze geweldige plek in de stad versterken en omhoog stuwen. Daardoor ontstaat er een vernieuwend gebied met een eigen dynamiek. Een krachtig en zelfbewust visitekaartje voor de Tilburg en omgeving.

De kansen en argumenten op een rij:

- Het centrum van Tilburg is in de huidige vorm te klein en te bescheiden voor een stad met ruim 200.000 inwoners en kan ook maar met moeite de concurrentie aan met andere binnensteden in Brabant. Vanuit economisch oogpunt moet het centrum vergroot en versterkt worden. De nieuwe Spoorzone voorziet in die behoefte. Een grotere maar vooral ook bijzondere binnenstad heeft bovendien een positief effect op het denken over de stad: het vergroot het zelfbewustzijn, het verruimt het denken in kansen en mogelijkheden, het verlegt de horizon.
- Tilburg is in trek als vestigingsplaats voor productiebedrijven en (zakelijke) dienstverleners. De ligging van de stad, de aanwezige infrastructuur en het economische klimaat zijn vestigingsfactoren waarmee Tilburg zich onderscheidt. De universiteit en hogescholen bieden met hun duizenden studenten een enorm arbeidspotentieel. De stad heeft in het verleden bewezen de nodige veerkracht en daadkracht aan de dag te kunnen leggen. De Spoorzone zal een belangrijke bijdrage leveren aan de versterking van de economische betekenis van Tilburg.
- De Spoorzone biedt de kans om een uniek stuk Tilburg te betrekken bij de stad en dat nog aantrekkelijker en toegankelijk te maken voor het publiek. Door herontwikkeling van de NS werkplaats met zijn monumentale gebouwen komt een belangrijk deel van het Tilburgs cultureel erfgoed tot leven. De historische gebouwen, maar ook andere spoorelementen, als rails of seinen, voorzien het gebied van een ongekende kwalitatieve impuls en dynamiek en vormen een waardevolle toevoeging voor de binnenstad. De Spoorzone wordt daarmee een boeiende combinatie van stedelijke vernieuwing met historisch industrieel erfgoed in de hoofdrol.
- Door de nieuwe invulling van de NS werkplaats zal de barrièrewerking van het spoor minder voelbaar en als minder storend ervaren worden. Fysiek door twee brede doorgangen onder het spoor aan te brengen, maar ook qua beleving. Door de diverse nieuwe functies zal er vanzelf meer verbinding ontstaan tussen de omliggende stukken stad. Het wordt een hoogwaardig binnenstedelijk centrumgebied met een uniek karakter en een eigen identiteit ontleend aan de geschiedenis van de plek. Een plek die publiek aantrekt, waar het publiek graag naar toe gaat en wil zijn.
- Herontwikkeling van de Spoorzone past in de rol die BrabantStad voor Tilburg ziet weggelegd. De functie van Tilburg binnen BrabantStad brengt mee dat de Spoorzone zal uitgroeien tot een hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt. Tilburg gaat deel uitmaken van een metroachtig vervoersnetwerk met de andere grote Brabantse steden. Bovendien, BrabantStad heeft voor alle participerende steden accenten vastgesteld waarmee ze zich profileren en onderscheiden. Voor Tilburg ligt dat accent onder andere op leisure en kunst en cultuur. Die functies komen in de nieuwe Spoorzone goed tot hun recht. Daarnaast wordt de stad met ontwikkeling van de Spoorzone grootstedelijker.
- Herontwikkeling van de Spoorzone biedt vormen van hoogwaardig binnenstedelijk wonen die Tilburg momenteel niet kent. Ook voor het bedrijfsleven ontstaat er een binnenstedelijk vestigingsklimaat dat past bij kennisintensieve werkgelegenheid. Met de Spoorzone is Tilburg in staat nieuwe doelgroepen aan het centrum van de stad te binden.
- De Spoorzone geeft samen met het Veemarktkwartier invulling aan de creatieve zone in de stad. Het Veemarktkwartier is gericht op ondernemerschap in relatie tot media en muziek. In de Spoorzone ligt het accent straks veel meer op schaalvergroting voor gevestigde creatieve bedrijven en instellingen. Door krachten te bundelen of op projectmatige wijze coalities te zoeken, bereiken ze meer dan op individueel niveau.
- De realisatie van de Spoorzone past ook binnen de doelen van het Rijksbeleid en de regio om te komen tot sterkere, weerbare steden en verbetering van de leefbaarheid in die steden. Daarbij gaat het om versterking van de concurrentiepositie, ontwikkeling van kennis- en innovatieclusters, versterking van de kracht en diversiteit van economische kerngebieden, verbetering van de OV bereikbaarheid en stedelijke netwerken.

3. Functies met elkaar verbinden

De nieuwe Spoorzone wordt een dynamisch binnenstedelijk centrumgebied dat vele functies met elkaar verbindt. Bij de ontwikkeling vormen 'ontmoeting', 'contrast' en 'verbinding' belangrijke sleutelwoorden. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om losse fragmentarische functies en voorzieningen te creëren. Het gaat veel meer om het creëren van een totaalgebied waarin functies/voorzieningen/partijen elkaar versterken en een wisselwerking hebben met elkaar. Zo kunnen de sectoren onderwijs, kunst en cultuur - al dan niet in combinatie met creatieve bedrijven - uitdagende projecten met elkaar aangaan.

De belangrijkste functies op een rij:

Werken

Tilburg ontwikkelt zich steeds meer van een productie-economie tot een kennisintensieve economie. Het type bedrijven dat deze economie met zich meebrengt, past straks prima in de Spoorzone. Die biedt aan bedrijven gericht op dienstverlening, creativiteit, informatietechnologie of innovatie, passende hoogwaardige kantoor- en werkruimte. Goed bereikbaar met het openbaar vervoer, gelegen in een dynamisch binnenstedelijk centrumgebied. Aantrekkelijk ook voor afgestudeerde studenten. Met de Spoorzone kan Tilburg talent aan de stad blijven binden.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *Verhuur hoogwaardige kantoren met shared services*
- *Geschikte ruimte voor creatieve bedrijvigheid*
- *Geschikte ruimte voor de zakelijke dienstverlening*
- *Ruimte voor startende bedrijven / net afgestudeerden*
- *Geschikte ruimte voor innovatieve, kennisintensieve bedrijvigheid*
- *Ruime kantoorvilla's aan de Burgemeester Brokxlaan ten behoeve van het MKB*
- *Bedrijfsverzamelgebouw rond werk en inkomen in samenwerking met het UWV/CWI en Sociale Zaken*
- *In totaal: minimaal 75.000 m2.*

Wonen

De Spoorzone moet voor alles een levendig en dynamisch gebied worden. De bouw van verschillende soorten woningen voor verschillende groepen versterkt die levendigheid. Bovendien wordt met een behoorlijk volume ingespeeld op de toekomstige behoefte aan woningen. Doel is om verschillende eigentijdse woonmilieus te creëren die goed passen in een binnenstedelijk centrumgebied. Daarbij is het de bedoeling om voor zoveel mogelijk groepen te bouwen: tweeverdieners, studenten, starters, gezinnen, senioren. De bewonerspopulatie van de toekomstige Spoorzone is dan ook divers. De Spoorzone is er voor wie houdt van eigentijds wonen in een levendige binnenstadsomgeving waar ook voldoende rust te vinden is.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *2.000 woningen in verschillende vormen, in totaal 240.000 m2.*
- *Studentenwoningen*
- *Woon-werk combinaties*
- *Loftwonen*
- *Woonzorg*

Cultuur

In de nieuwe Spoorzone is voor kunst en cultuur een prominente rol weggelegd. Zowel voor kunstenaars als voor toeschouwers. Gedacht wordt aan een mix van beeldende kunst, theater, film, muziek en dans. Met de monumentale gebouwen van de huidige NS werkplaats als ontegenzeggelijke troef. Zij bieden een karakteristiek decor waar kunst en cultuur als vanzelf gedijen en bieden voldoende ruimte voor podia, studio's, ateliers en expositieruimten. Door de aanwezigheid van kunst en cultuur is er zowel overdag al 's avonds iets te beleven in de Spoorzone.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *Huis van de Wereld in de stoomketelfabriek aan de Lange Nieuwstraat*
- *Nieuw Cultuurcluster in onder meer de koepelhal aan het NS plein in samenwerking met onder andere de Bibliotheek, Filmtheater Louis, danshuis Station Zuid, Nederlands Instituut voor animatiefilm, Centrum voor Amateurkunst, Brabants Instituut voor School en Kunst, Bureau cultuurmakelaar, Universiteit van Tilburg en Fontys Hogescholen*
- *Urban culture (Hall of Fame 2)*
- *Broedplaatsen*

Onderwijs

De Spoorzone wordt een levendig gebied. De aanwezigheid van studenten is daarbij van belang. Doel is dan ook om een aantal onderwijsinstituten of dependances zich in het gebied te laten vestigen. In de Spoorzone kan Tilburg daardoor de kennisconnectie versterken. Met ruim 20.000 studenten in het HBO en WO vervult Tilburg een belangrijke onderwijsfunctie. Een betere samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid is van evident belang, zeker waar het gaat om economische betekenis. In de Spoorzone kan die samenwerking nog sterker worden verankerd. Zo komen er in het gebied van de NS werkplaats nieuwe vormen van en voorzieningen voor het voortgezet onderwijs, academisch en beroepsonderwijs en het postdoctoraal onderwijs. Kennisuitwisseling verloopt gemakkelijker. Verder is het mogelijk om samenwerking tot stand te brengen op het gebied van vernieuwende projecten. Onderwijsinstellingen kunnen dan onderling, maar ook samen met cultuurinstellingen of bedrijven in de Spoorzone, interessante activiteiten ontplooiën.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *De Nieuwste school*
- *Dependances van Fontys Hogescholen en/of Universiteit van Tilburg*
- *Stedelijk studiecentrum in samenwerking met bibliotheek en Universiteit van Tilburg*

Horeca en vermaak

Een dynamisch gebied als de Spoorzone kan niet zonder horeca, daar is in de plannen dan ook voldoende rekening mee gehouden. Daarnaast gaan de plannen uit van activiteiten en voorzieningen die passen binnen een leisureboulevard. Deze past ook in de visie van BrabantStad en de Ideale Connectie.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *Cafés in verschillende stijlen*
- *Restaurants van verschillende niveaus*
- *Evenementenaccommodatie voor baanwielrennen, indooratletiek, muziek, beurzen op het rangeerterrein van Van Gend & Loos.*
- *Hotel-congres accommodatie in samenwerking met Universiteit van Tilburg en TIAS*

Openbaar vervoer

De Spoorzone is goed bereikbaar met het NS station Tilburg annex busstation als hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt. Tilburg gaat in de toekomst deel uitmaken van een metroachtig vervoersnetwerk met de andere grote Brabantse steden. Er rijden inmiddels nachttreinen van en naar de Randstad. Plannen voor een shuttleverbinding die Tilburg aansluit op de HSL zijn in de maak. Verder wordt het busstation vernieuwd en wordt aan de noordkant van het station een ontsluitingsweg (de Burgemeester Brokxlaan) aangelegd die samen met de Cityring de bereikbaarheid van het centrum optimaal maakt.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *Hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt met een nieuwe entree aan de noordzijde van het station Tilburg*
- *Uitbreiding perroncapaciteit Station Tilburg*
- *Nieuw Busstation*
- *Aanleg van de Burgemeester Brokxlaan*
- *Twee brede noord/zuid passages onder het spoor door*
- *Wandelboulevard vanaf het Van Gend & Loosterrein tot aan Interpolis*

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk aandachtspunt in de Spoorzone. Zo zal het gebied ontwikkeld worden vanuit het streven naar CO₂-neutraliteit. Gebouwen worden klimaatbestendig gebouwd, zodat het energieverbruik er zo laag mogelijk is. Er komt warmte/koude opslag in combinatie met bodemsanering. Bij het ontwerpen van gebouwen worden zoveel mogelijk activiteiten aan de zuidkant geprojecteerd. Ook daardoor is het energieverbruik in de Spoorzone laag. In het gebied gaat tevens veel aandacht uit naar vermindering van de geluidsoverlast van met name het spoor. En naar verbetering van de luchtkwaliteit door een betere doorstroming van het autoverkeer in het centrum. Ook duurzaam is de wijze waarop nieuwbouw wordt gepleegd in de Spoorzone. Alle nieuwbouw moet waar mogelijk multifunctioneel zijn en een gelaagdheid van functies kennen. Op deze wijze kunnen ruimten zonder al te veel moeite van functie veranderen. Bovendien dragen de verschillende functies gezamenlijk bij aan een versterking van het stedelijke gebied.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *Collectieve warmte/koude opslag in combinatie met grondwatersanering*
- *Een windmolenpark op afstand (Vossenbergh II)*

Inrichting openbare ruimte

De openbare inrichting is bepalend voor de sfeer en uitstraling van een hoogwaardig binnenstedelijk gebied als de Spoorzone. De inrichting zal per deelgebied verschillen. Voor alle gebieden geldt dat er gewerkt wordt met hoogwaardige materialen. Ook zijn er voldoende plekken waar het publiek stilte kan vinden, even weg uit de hectiek en drukte. Voor groen is dan ook een belangrijke rol weggelegd. Dat wordt aangebracht in de vorm van kleine binnenstadstuinen. De Muzentuin is daarvan een goed voorbeeld. Het worden groene, rustige plekken op locaties die 'ontdekt' moeten worden. Ze geven de Spoorzone een speelse uitstraling. Daarnaast krijgt het groen vorm door plantenbakken, winterkassen, groene daken en dergelijke.

Projecten die inmiddels een vaste plek hebben gekregen in het denken over de Spoorzone:

- *2,7 hectare aan groen*
- *Groene daken*
- *Stedelijke kamers*
- *Industriële uitstraling*
- *Voetgangersgebied*

4. Wat voor gebied moet het worden: beleving en uitstraling

De Spoorzone moet een bijzonder gebied worden, dat gevoelens van ontmoeting, contrast en verbinding oproept. Om te beginnen zijn de monumentale hallen van de NS werkplaats natuurlijk een cadeau voor de stad. Daarmee ontstaat als vanzelf een bijzondere sfeer. Dat cultureel erfgoed verplicht ons ook om zorgvuldig om te springen met de inrichting van de rest van het gebied. De prikkelende combinatie van historisch en moderniteit moet wel 'goed' worden. Spraakmakend, dus iets waar men in de rest van het land en tot ver over de grens over praat.

Voorop staat dat de Spoorzone een bruisend, dynamisch gebied moet worden. Het moet er van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat druk zijn. Dus van 07.00 tot 24.00 uur in plaats van 09.00 tot 17.00 uur. Dat lukt met de aanwezigheid van zoveel reizigers, studenten, inwoners, werknemers en mensen die de bibliotheek, een theatervoorstelling, film, café of restaurant bezoeken. Dat lukt ook met de aantrekkelijke brede passages onder het spoor door. De bruisende dynamiek zal worden afgewisseld met rustigere delen, waar het leven wat minder snel mag gaan.

Maar ook de architectuur moet zijn werk doen. Het cultureel erfgoed moet tot zijn volle recht komen en zeker niet worden uitgewist. De letterlijke 'sporen' van het verleden moeten zichtbaar blijven en worden ingezet om het gebied een eigen karakter te geven. Waardoor de bezoeker steeds weer verrast wordt door confrontatie met de oude identiteit van het gebied. De rails blijven zichtbaar, evenals bijvoorbeeld het grove materieel.

Er is dus contrast. De monumentale gebouwen worden gecombineerd met een aantal moderne, opvallende gebouwen. Eenvoudig maar spectaculair. Gebouwen die het in zich hebben om uit te groeien tot de nieuwe iconen van de stad. Dat stelt hoge eisen aan de architectuur. Deze iconen worden ingebed in een wat rustiger weefsel van gebouwen. De gedachte gaat daarbij uit naar rustige, kleine deelgebieden met elk hun eigen karakter en sfeer.

De kwaliteit van de openbare ruimte heeft een grote invloed op de beleving van de bezoekers en zal dus heel zorgvuldig moeten worden ingevuld. De stille plekken zullen een andere aankleding krijgen dan de drukke doorgangen. Ook een goede groene aankleding zal er toe bijdragen dat de Spoorzone voor mensen een prettig verblijfsgebied is. De Spoorzone zal hoogbouw en hoge dichtheden kennen. Daarbij zijn meervoudig ruimtegebruik en een mix van meerdere functies per pand noodzakelijk. Het is nadrukkelijk de bedoeling om in de onderste lagen zoveel mogelijk publieksfuncties aan te brengen, variërend van een galerie tot een restaurant. Het gebied is goed bereikbaar vanuit het hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt.

5. De ontwikkelingsstrategie

Zoals aan het begin van dit ambitiedocument is aangegeven, bestaat de Spoorzone uit verschillende gebieden met ieder een eigen karakter. Dat eigen karakter wordt in de toekomst ook nadrukkelijk behouden. Voor ieder gebied is dan ook voorzien in een aparte ontwikkelstrategie.

Kerngebied: NS werkplaats en omgeving

Dit wordt gezien als het kerngebied van de Spoorzone. Hier ligt straks het culturele, dynamisch kloppende hart. Het gebied dat de meeste mogelijkheden biedt om Tilburg als spraakmakend, vernieuwend en onderscheidend op de kaart te zetten. Het gebied dat eveneens de stad grootstedelijker maakt en een nieuwe identiteit toevoegt aan het binnenstedelijk centrumgebied. De betrokkenheid van de gemeente is cruciaal bij het welslagen van de ontwikkeling van dit sleutelgebied als het gaat om cultuurhistorische identiteit. Daarom zal de gemeente nadrukkelijk participierend optreden. De gemeente wordt immers eind 2010 eigenaar van het gebied. Dat betekent naast het voeren van de regie dat de gemeente waar nodig de nek uitsteekt met investeringen die deels risico dragend zijn. Kortom, de gemeente zit bovenop de plannen. Doel is om PPS constructies aan te gaan met marktpartijen.

Westelijke flank

Bij de ontwikkeling van dit deelgebied vervult de gemeente een terughoudende rol. Het initiatief om wonen, werken en parkeren te realiseren wordt hoofdzakelijk overgelaten aan de marktpartijen. Daarmee is geenszins gezegd dat gemeente de handen aftrekt van de ontwikkeling van deze flank. Integendeel. De gemeente stelt de kaders vast, stelt zich als een professionele partner op richting marktpartijen, door mee te denken en te stimuleren en houdt de regie in handen. Inmiddels is het nieuwe woonzorgcentrum Joannes Zwijssen opgeleverd. Stedenbouwkundige plannen zijn in voorbereiding voor de locaties drukkerij Zwijssen, Lochtstraat en Hart van Brabantlaan. De eerste concrete bouwplannen zijn in 2009 te verwachten.

Van Gend & Loosterrein

De gemeente zal in dit deelgebied deels zelf zorg dragen voor een deel van het geplande programma. Vooralsnog gaan de gedachten uit naar een multifunctionele indooraccommodatie voor atletiek en baanwielrennen en (muziek)evenementen. Een project dat uiteindelijk een grote publieke functie heeft. Om dit gebied te herontwikkelen gaat de gemeente uit van een tender. Gezocht wordt naar een marktpartij die het complex wil realiseren en die tevens geïnteresseerd is in het realiseren van de aanliggende functies (bijvoorbeeld parkeren) en de inrichting van het openbaar gebied.

Hoofdinfrastructuur Burgemeester Brokxlaan en Hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt

De gemeente overlegt en werkt samen met de NS en andere betrokken partijen bij de planvorming en voorbereiding van het nieuwe Hoogwaardig Openbaar Vervoerknooppunt. Naar verwachting kunnen de werkzaamheden voor het nieuwe busstation en het nieuwe NS-station in 2010 beginnen. De gemeente zal zich actief opstellen om de Burgemeester Brokxlaan tijdig te realiseren en zal de regie van dit project stevig in handen houden.

6. Kerngebied mentaal veroveren

In het kerngebied met de NS werkplaats en de hallen, is een belangrijke rol weggelegd voor kunst en cultuur. Het is belangrijk dat deze identiteit zich zo snel mogelijk vastzet in de hoofden van een zo breed mogelijk publiek als een voorbode en belofte naar de toekomst. Dat gebeurt te zijner tijd door middel van gebiedsmarketing, maar ook al eerder is dit gebied te ontdekken en te beleven. Het is de bedoeling om het publiek vanaf de allereerste stap 'mee te nemen' in de herontwikkeling van het gebied. Er wordt alvast kwartier gemaakt door in de bestaande hallen evenementen en activiteiten te organiseren. Langs deze weg krijgen velen een voorproefje van datgene wat komen gaat. Het gebied wordt als het ware mentaal veroverd, de unieke culturele identiteit gaat steeds meer postvatten bij een steeds groter publiek. Het publiek kan het gebied vanaf de eerste fase beleven en de hele transformatie ter plekke volgen en ervaren. Want het wordt nadrukkelijk een doelgericht transformatieproces. In het kerngebied wordt al 140 jaar gebouwd en verbouwd. Dat blijft zo, er worden de komende jaren verschillende nieuwe functies aan toegevoegd. Vanuit het bestaande is er een doorgroei naar een nieuwe periode, waar kunst en cultuur op een eigenzinnige manier hun stempel zullen drukken op het gebied. Daarbij blijft er zoveel mogelijk van de bestaande gebouwen overeind en is sloop slechts in een enkel geval aan de orde. Van kaalslag om vervolgens van nul af aan te starten met herontwikkeling is dan ook geen sprake. Naast oud ontstaat geleidelijk aan steeds meer nieuw. Het kerngebied is een gebied dat doelgericht op weg is naar een nieuwe identiteit, waarbij het geheugen leidend blijft.

Deze identiteit zal niet door de gemeente opgelegd worden. De kracht van Tilburg zit juist in samenwerking, het sluiten van coalities van de meest uiteenlopende en niet direct voor de hand liggende partijen. Zij zullen, met hulp van de gemeente, het culturele kwartier realiseren. Partijen die actief zijn en die ambitie met een hoofdletter A schrijven. Die iets willen in en met de stad, die misschien wel ogenschijnlijk onmogelijke ideeën hebben en die gezamenlijk het culturele kwartier willen vormen. Het culturele gebied krijgt dus vorm in dialoog met de stad. De totstandkoming van het culturele kwartier in het kerngebied is een geleidelijk, organisch proces dat stapsgewijs tot stand komt. Het gaat daarbij niet alleen om grote partijen zoals de Openbare Bibliotheek die zich hier wil vestigen. Ook veel kleinere partijen kunnen met de realisatie van het culturele kwartier hun voordeel doen. Door de juiste samenwerking en bundeling van krachten kunnen ze een enorme synergie tot stand brengen en van een aantal kleine initiatieven een groot initiatief maken. In het culturele kwartier krijgen ze alle gelegenheid om hun kansen te grijpen en hun gang te gaan. Uitstekend voorbeeld hiervan is Het Huis van de Wereld. De organisaties die daarin samenwerken, hebben nu al tijdelijk aan de Spoorlaan gezamenlijk een krachtig initiatief neergezet met een aanzienlijk vliegwieleffect. Doel is om meer (kleine) organisaties en instellingen op de een of andere wijze de krachten te laten bundelen, om te komen tot vernieuwende initiatieven. De gemeente zal daarbij intensief initiëren, stimuleren en aanjagen.

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat er geen vastomlijnde blauwdruk komt. De gemeente zal samen met de verschillende partners in de stad de benodigde strategieën invullen. Er wordt van buiten naar binnen gewerkt. Als eerste zullen de randen van het gebied onder handen worden genomen. Die zijn zichtbaar en in het oog springend voor het grote publiek. Voor ontwikkeling van de binnenring van het kerngebied wordt opzettelijk de tijd genomen. Het is niet de bedoeling om dat snel vol te bouwen en te snel te handelen. Goede ideeën hebben tijd nodig om te rijpen en om echt iets waardevols toe te voegen. Bovendien is het belangrijk de flexibiliteit in het masterplan te houden.

7. Tot slot

Met de geleidelijke ontwikkeling en transformatie van het gebied Spoorzone zal de stad Tilburg uiteindelijk een prachtig gebied rijker zijn. We staan nog maar aan het begin van de lange en avontuurlijke reis daar naartoe. Onderweg zullen veel ideeën en partners aanhaken en op een bepaalde manier bijdragen aan de vernieuwing en invulling van het gebied. Het uiteindelijke resultaat staat daarbij niet vast, maar wel dat er een nieuw stuk stad zal ontstaan, een nieuwe plek voor ontmoeting, beleving en experiment. Het is voor de stad van groot belang om het avontuur nu gezamenlijk aan te gaan.